

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 6.

ROČNÍK XVI.

ČERVEN 1935

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Brig. generál Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pobunek.

Štábní kapitán gšt. Vladimír Talášek:

Německá vojenská věda.

Na německých universitách jsou zřizovány stolice „vojenských věd“.

Profesor brunšvické techniky Ewald Banse vydal 2 knihy: „Wehrwissenschaft“ a „Raum und Volk im Weltkrieg“. První kniha je jaksi úvodem do studia vojenských věd, je první pomůckou, která má seznámit čtenáře s podstatou vojenské vědy. Druhá kniha je analytickou studií a aplikací theorie první knihy a rozbírá po stránce vojensko-vědecké jednotlivé státy.

Ve Wehrwissenschaft se autor dotýká všech oborů vědeckých, dotýkajících se vojenských zájmů; srovnává je a snaží se odvodit zákony pro vojenskou vědu.

Úvodem praví, že válka je pro Německo nevyhnutelná, má-li se zbavit dnešních nesnází a dospět k lepší budoucnosti. Je třeba, aby to každý Němec věděl a připravoval se k válce. Dnešní válka není dobrodružnou výpravou, je bez vnějšího lesku, je to krvavý zápas a především válka materiálu. Plyn, epidemie, hrůzy boje s tanky, letectva, strádání, nedostatek, hrubost, zklamání a odříkání, obětování; to vše je ve válce. To vše snese jen národ, jehož každý člen je schopen oběti, jenž dlouhou výchovou sezná, že život náleží jedině státu, ochránci to rodu, rasy, mateřštiny a národní kultury. Obrací se proto k celému národu, ke všem jeho tužbám, a vytýčuje jaksi program, podle něhož by se ve školách aplikovala vojenská věda.

„Wehrwissenschaft“ má dva díly. V prvním je definována podstata vojenské vědy, v druhém rozbírá různé prvky této vědy.

V 1. kapitole definuje podstatu války. Válka je přechodem mezi dvěma epochami, je koncem přemožené, propadlé epochy a počátkem nové. Proto je falešné hledat v ní jen ničící ráz. Válka ničí jen neživoucí, ale také obnovuje, rozněcuje ducha doby, přivádí k vrcholu materiální prostředky. Ve válce se nejlépe projeví vůle a hodnota národa. Je nejkruťší zkouškou vůle a schopnosti, neboť jejím výsledkem je buď vítězství nebo porážka.

Válka není účelem sama sobě. Je prostředkem. Je pokračováním politiky, používající brutálních prostředků, nebo, lépe, nahrazuje politiku,

aby se použilo vhodnějších prostředků. Jinými slovy, politika buď připravuje dobrovolně válku, nebo pro svou bezmocnost dává přednost válce.

Válka je zjev přirozený. Třeba přesvědčit svět, že válka není mimořádný zjev, krivda, hřích proti humanitě. Jako biologická forma boje o život je přirozený zjev a stav, který panuje mezi živými bytostmi. Každý národ nebo skupina národů má právo žít svým vlastním životem, hájit své bytí a snažit se po případě o jeho zlepšení. Stát musí být záštitou svých občanů. Náhradou může žádat, aby jej bránili, a vzpírají-li se této službě, musí být zbaveni všech práv, které jim zaručoval stát.

V druhé kapitole definuje znaky moderní války. Zdůrazňuje důležitost morálky ve válce. Válku vedou dnes celé národy, vede se vědecky, vyžaduje všech prostředků, i bídy, lsti a lži. Třeba revidovat dnešní pojetí války a vědecky uskupit ve vojenské vědě všechno vědění o tomto jevu.

Úkolem jejím není jen vojenská technická výchova, ale také výchova morální. Vojenská věda ocelí charakter, tvoří pevnou a jednotnou vůli k vítězné válce, jež je podmínkou politické svobody; musí vytvořit rozhodnou víru v morální velikost národa i v hluboký smysl války a u každého jednotlivce snahu o dobrovolnou oběť v prospěch země a národa; to je účel a metoda vojenské vědy. Jde o definitivní změnu nejen politické, ale i morální struktury národa.

V druhé části rozbírá postupně různé prvky vojenské vědy. Jsou to: a) území, b) obyvatelstvo, c) národní hospodářství, d) komunikace, e) technika, f) voják a trupa, g) geografie a h) vojenská historie.

Autor ukazuje na vliv, jež vykonává příroda a poloha území na politiku národa. Ve válce jde buď o vzetí nebo o obranu území.

Zeměpisná poloha státu má vliv na jeho obyvatelstvo i na možnosti hospodářské; podmiňuje způsob války, její živění a vzhledem na bezpečnost i vztahy k sousedům. Na poloze státních hranic také závisí koncepce sousedských vztahů. Patriotismus je nejbělejší na hranicích, jež mají velikou vojenskou cenu tehdy, umožňují-li podle potřeby zabrat území špatného souseda. Takovými jsou pro Francii hranice na Rýně. Hranice jsou dobré, umožňují-li zastavit snadno vpád; takové hranice tvoří Alpy francouzsko-italské. Pobrežní hranice jsou vždy znamenité. Stát s pobřežními hranicemi se cítí nezávislým.

Konfigurace země — její zvlnění a pokrytost — určují taktiku. Široké pusté pláne vyžadují jiných method než hornatá území. V rovinách vítězí jen velké armády. V horách tak na počtu nezáleží, hory favorisují malé armády, náhlá přepadení. Tažení do Rumunska roku 1916 je dokladem toho, že i prostředně vycvičené a vyzbrojené armády mohou dlouho vzdorovat: V rovinách mají zvláště pro obránce velký význam řeky a lesy. Význam podnebí je nemalý. Vodní síť má též velký vojenský význam. Močály jsou překážkou, jezernatý kraj umožňuje nepředvídané útoky, zaplavování území je velikou překážkou; současně na ni vážně myslí k obraně hranic Francouzi i Angličané. Spodní vody jsou důležité nejen pro zásobování, ale i pro stavbu krytů a zákopů.

Pokud jde o pokrytost, jsou nejlepšími bojišti nepokryté pláne, v pokrytém terénu je nejdůležitější činnost nižšího velitele. Důležitost místních zdrojů (krmivo, dobytek, atd.) zdůrazňuje jako nejehospodárnější zásobování.

Kraj řídce obydlený má vliv na morálku trupy. Obydlený kraj umožňuje kantonování a nejhorší kantonování je lepší než nejlepší táboření.

Souvislé průmyslové oblasti jsou překážkou postupu, neboť je zde nebezpečí vzpoury dělnického obyvatelstva; jinak se však v operacích zruinují. Příklad remešského pásma z roku 1918.

Na moři jde buď o zničení loďstva nepřátelského nebo o obranu vlastního pobřeží nebo také o útok a obsazení nepřátelského pobřeží; též však o zamezení nepřátelského obchodu a zásobování. Stát potřebuje válečné loďstvo, aby chránil obchodní loďstvo a zajistil zásobování.

Druhá kapitola studuje obyvatelstvo. Člověk využívá země k vedení války a vede válku, aby se zmocnil země a vtiskl jí svou vůli.

Populaci studuje s hlediska rasy a s hlediska národnosti. Každý stát se snaží, aby se stal národem s jediným jazykem a s jedinou národní vůlí.

Rasa a národ nejsou skoro nikdy totožné. Rasa je děděná jednota krve. Národ je jednota kultury a řeči. Národ se skládá skoro vždy z několika ras, z nichž nejsilnější vnucuje svou kulturu i řeč rasám slabším a pasivnějším. Ty se však snaží oslabit vedoucí rasu. Čím nejednotnější je národ, tím je vládnoucí rase nesnadnější zabezpečit národní jednotu.

Německý národ má 6 ras. Nordická a dinarická rasa jsou průbojné; baltická a galská jsou vážné a vzdorné, ostická a středozezemská jsou tichého charakteru.

Dílem obou prvních ras je německá kultura, jazyk i nacionalismus německý. U Francouzů převládají rasy ostická, středozezemská a nordická, z nichž poslední dvě jsou nositeli francouzského politického a válečnického charakteru.

U Angličanů převládají rasy nordická, galská a středozezemská. U Rusů dominuje rasa baltická s prvky mongolskými.

Rasa má vliv na temperament národa, zvláště na jeho hodnotu válečnickou. Jsou v ní vžity charaktery válečnické i pacivistické. Jde o to, vypěstovat bojovného ducha a obozřelé vlády; i velitelé se vynasnaží, aby bojovné části národa zjednali lepší životní podmínky a aby ostatní méně bojovné části národa vtiskli ideál válečníka. Musí provádět svědomitou vojenskou eugeniku, protože stát uhájí jen bojové prvky, pacifisté jsou prvky smrti.

V císařském Německu se tato eugenika prováděla nahodile a jen ve prospěch šlechty.

Bojovný národ je si především vědom toho, že jeho samostatnost politická, jazyk a kultura jsou jeho nejvyšším statkem, jemuž nutno vše ostatní podřídit. Na jejich uhájení nutno vynaložit vše, v národě musí být pevně odhodlání o ně se bit. Pacifista odmítá obranu, nechce války a nebude váhat, aby změnil přesvědčení nebo národnost. Jedním z nejtěžších úkolů vlády je dostat pacifisty k politice průbojnější; vždy však jsou nespolehliví a náchylní k defaitistické propagandě nepříteli.

Vláda musí být psychologem, studovat morální kvality každé rasy tak, aby posilovala její bojovné složky. Nutno vychovávat již mládež.

Předvojenská příprava se neomezí na pouhá tělesná cvičení, nýbrž musí vychovávat i charakter a zvykat brzy mládež ceně odvahy a ukázat jí, že průbojnost je ve všem lidském počínání nejlepší.

Vojenská věda si všímá kromě psychologie jednotlivce i psychologie národa, aby zesílila jeho vůli k boji, zastrašila nepřátelské obyvatelstvo a aby získala k boji i vlašné. Tato podzemní činnost začíná již v míru. Agenturní a propagační síť využívá již v míru všech prostředků, aby již předem rozložila morálku možného nepřítele.

Náboženství je jako nejhlubší cit rasy velmi důležité. S hlediska vojenského je platná jen církev, která zdůrazňuje národního ducha občanů a vojáků. Musí být národní.

Také politika je důležitá. Vláda musí znát duši národa a včasné i vhodně využít prostředků, jimiž disponuje.

Třetí kapitola je věnována hospodářské válce. V období 1914—1918 se ukázalo, jak důležitou zbraní je hospodářství a jaké úžasné požadavky má válčící stát, pokud jde o zásobování potravinami a materiálem. Je třeba obilí, bramborů, sušené zeleniny, cukru, tuku, dobytka, koní, sukna, bavlny, nití, kakaa, kávy, čaje; průmysl potřebuje uhlí, petrolej, benzin, železo, měď, nikl, olovo, síru, ledek, kaučuk, opium, dřevo, zlato, sůl, aluminium.

Před vypověděním války musí stát zabezpečit zásobování všech druhů. Jednotlivé státy nejsou na tom stejně, je několik kategorií států:

- a) státy úplně soběstačné, jako Velká Británie a Amerika.
- b) státy agrární, málo průmyslové, schopné zabezpečit své zásobování (Rusko),
- c) země průmyslové a obchodní, úplně závislé na zásobování (Švýcarsko),
- d) země poloprůmyslové a poloagrární, jako Francie, Německo, Itálie, které mohou vést válku jen určitou dobu, ovšem za tuhé újmy; hledají tedy spojení se státem, jenž má to, čeho se jim nedostává. Stát musí připravovat k válce již v míru nejen armádu, ale i zásobování. Možno dnes tvrdit, že s hlediska hospodářského je moderní válka možná jen ve spojení s některým ze 3 velkých států: Anglií, Amerikou nebo Ruskem.

Čtvrtá kapitola je věnována komunikacím. Ve válce jde kromě operačních přesunů o zásobování armády, obyvatelstva a továren.

Válečné transporty se týkají mobilisace, nástupových transportů a zásobování armády v bitvě. Musí armádě dodat vše, aby mohla bojovat. Nástup armády se děje všeobecně v prostorech blízko hranic, ale státy jako Rusko mohou nástupové prostory volit i v nitru země. Účelem operací je zničit nepřátelskou armádu a zmocnit se nepřátelských středisk průmyslových.

Komunikačními prostředky jsou silnice, železnice a letecké trati. Správné použití dopravních prostředků, ať jsou to auta, letadla, vlaky, vzducholodi, vozy, zvířata, vyžaduje důkladných technických znalostí.

Podstatným činitelem vítězství však zůstává hodnota velitelství. Špatný velitel je vždy slabý, má-li být silný, a příliš silný, když toho není třeba.

Zásobovací transporty se týkají potravin a materiálu. Řád těchto transportů musí být naprosto přesný, zejména zásobování potravinami. Nejvydatnějším prostředkem dopravním zůstává železnice. Vzdálí-li se armáda přes 100 km od čela své železniční osy, vznikají potíže v zásobování.

Pojítka (telegraf, telefon, radio, kola, motocykl, holubi, optická telegrafie, akustika), vyžadují též důkladných technických znalostí a ošetřování.

V páté kapitole studuje užití techniky v moderní válce. Technika stvořila nové zbraně (tanky, ponorky), nové bojové metody, jako členění do hloubky. Bojující armáda potřebuje celou armádu techniků.

Nejhodnotnější vynálezy: letectvo a bojové plyny — umožňují dnes přenést válku ihned na nepřátelské území. „Příští válka nebude posícní válkou, bude válkou celých národů, vojáků i občanů, dětí i starců, továren.“ Je skoro jisté, že se zbraně při zahájení války stanou brzy starými a vítězství bude toho, kdo se nejdříve přizpůsobí požadavkům moderního boje. Versaillská smlouva postavila po té stránce Německo do nevýhody.

Nejvydatnější technické prostředky moderního boje, jako radio-telegrafie, těsně souvisí s fyzikou, tak jako plyny, výbušiny a prachy souvisí s chemií. Plyny jsou nejhorší. Válka bakteriologická podle autora je „přirozenou zbraní odzbrojeného, bezbranného národa“.

Sedmá kapitola je věnována trupě: vůdci, důstojníku, jednotce. Vůdce je mozkem, důstojník nervovým systémem, jednotka poslušným výkonným orgánem.

Vůdce, jenž se rozhoduje mimo bitvu, musí být vzdělaný, energický, chladnokrevný, nadaný intuicí a musí mít štěstí. Taktiky používá buď průlomů nebo křídelného obchvatu.

Důstojník přenáší centrální vůli na podřízené. Je příkladem. Musí znát důkladně techniku svých zbraní. Důstojnický sbor je páteří armády. Aby se zvedla jeho hodnota, nutno jej doplňovat zejména z rasy nordické a galské.

Voják není jen občanem v uniformě. Musí být proniknut vůlí bojovat a musí být ukázněný až k odříkání. Je pět zbraní: pěchota, dělostřelectvo, letectvo, jezdecktvo a námořnictvo.

Pěchota je hlavní zbraní. Operuje rozptýlena, v malých skupinách. Pěšák musí být především iniciativní.

Boj pěchoty je podporován přímo minomety, pěchotními děly, zbraněmi proti obrněným vozidlům, jež činí pěchotu do jisté míry nezávislou na dělostřelectvu. Nepřítelem pěchoty je zase především pěchota, letectvo a tanky.

Dělostřelectvo je v bitvě nejmohutnější materiální zbraní. Vypočítává úkoly techniky dělostřelby.

Jezdecktvo samo ztratilo svou důležitost. Cení si jeho možnosti překvapovat palbou a jeho nových možností ve spojení s jednotkami motorizovanými.

Letectvo je Německu zakázáno.(!) Cení si jeho použití jako prostředku zvědě, přezvědě, pozorovacího, i jeho vlastností, ať již jde o letectvo bombardovací, bitevní a stíhací.

Tanky jedou dnes v každém terénu. Způsobují zmatek u obránce. Vypočítává četné zbraně protitankové.

Sedmá kapitola se obírá kartografií. Moderní válka vyžaduje dnes velmi podrobné mapy. Voják musí mapě dobře rozumět a zběžně kreslit náčrty.

Pak popisuje vznik mapy, žádající opět solidní technické vzdělání.

V osmé kapitole mluví o vojenských dějinách. Vojenská věda zkoumá změny taktiky od minulých dob. V 17. století měly malé armády z povolání lineární, unavující taktiku. Francouzská revoluce zreorganizovala armádu a Napoleon s novou armádou stvořil v nové taktice manévr ve vnitřních liniích: Rozděлил nepřítele a části jeho postupně porazil a zničil. Moltke, využívaje moderních dopravních prostředků, používal taktiky na vnějších křídlech: oddělenými armádami se přiblížil a soustředěnými prostředky se bil. Schlieffen podporoval tento princip formuluje teorii: „Kanny (Cannae)“.

Válka 1914 používala dvou obnovených metod: zničovací metodu: po rychlém vzniku na nepřátelském území následovala překvapující rozhodná porážka nepřítele.

Prováděli to Napoleon, Moltke, Schlieffen, Hindenburg, Ludendorff.

Druhá metoda se vyznačuje postupným opotřebením nepřítele. Byla vnucena povahou bitvy materiální. Francie mohla použít této metody, protože jí v tom Němci nemohli zabránit. Zdá se, že se slabší z protivníků uchýlí zpravidla k válce posílení, ovšem je-li jeho zásobování zajištěno a jeho obyvatelstvo uchráněno od defeatistické propagandy.

Nynější Německo nazývá současnou nejslabší zemí. Než se vytvoří dokonalá armáda, bude nutno opevnit zemi. V územích, které by byly obsazeny nepřítelem, by obyvatelstvo provádělo sabotáž a odboj.

Závěrem možno říci, že Wehrwissenschaft je určena především širokým vrstvám lidovým, aby je seznámila s válečnými problémy a podle okolností doplnila jejich vojenské znalosti: Německá vláda provádí zřejmou válečnou propagandu, ukazuje, že válka je blízká a nevyhnutelná.

Zřízení četných stolic „vojenské vědy“ na technikách je výsledkem úsilí „Společnosti německé vojenské politiky a vojenských věd“ v čele s generálem von Cochenhausenem; programem jejím je seznámiti širokou veřejnost se základy organizace vojenské mobilisace, průmyslové a administrativní mobilisace, pečlivě připravované již v míru.

*

Druhé dílo Ewalda Banse „Raum und Volk im Weltkrieg“ je naukou o národní brannosti. Vzbudilo všude pozornost. Vedením hakenkreuzerů bylo přijato nejdříve s jásotem, později však dílo, jež nemá ohledů politických ani morálních, vzbudilo jejich obavy a dostalo se na index zároveň s Wehrwissenschaft.

Stolice vojenských věd Bansemu však zůstala a jeho doktrína je veřejně péčí vlády hlášána i z ostatních universitních kateder.

„Prostor a národ ve světové válce“ je analytická část „vojenské vědy“, popularisované autorem. Obírá se studiem sousedních států, promítaje do svých poznatků zkušenosti ze světové války. Dílo má 6 dílů:

I. Válka a světová válka; je to úvodní studie, v níž jsou zachyceny základní principy vojenské vědy.

II. Centrální mocnosti.

III. Spojenci.

IV. Neutrállové.

V. Nové státy.

VI. Poznatky o vojenské vědě ze světové války.

Úvodem k dílu profesor Banse opět zdůrazňuje, že je nutno uchopit se opět meče, jenž může dát Německu svobodu a učinit z něho velmoc, zahrnující všechny členy německého jazyka. Tato třetí říše, jejíž příchod je blízký, se může uskutečnit jen válkou, k níž se Německo musí připravovat materiálně a především morálně; přípravou se obírá celé jeho dílo.

I. Válka a světová válka.

První část svazku podává obrazy války jako zjevu geografického, druhá část se obírá pak světovou válkou s téhož hlediska.

Srovnává nejdříve politiku a válku. O politice říká, že je to „umění zařadit vztahy vlastního státu k ostatním tak, aby měl největší bezpečnost a co možná též převahu“. Válka záleží „v zásahu sil vlastního státu proti nepřátelské zemi, aby byla zcela podrobena vůli vítěze“. Politika má metody pomalé, často nepřímé, válka žádá jen rychlé prostředky k vyhlazení nepřítele.

Má-li být vojevůdce „vždy podřízen státníkovi“, je přece někdy nutno k uspišení vývoje dát do rukou věci vojákov. Mír uspává, válka je tvůrčí silou. Válka předpokládá vyřešení a propočítání její přípravy, jejího provedení a konečně využití periody poválečné.

To záleží podle jedněch „v trvalém znehodnocení poraženého“ a podle druhých je třeba „hospodářsky a morálně podřít nepřítele a izolovat ho politicky tak, aby jeho vyhlídky v možném vojenském konfliktu byly nedostatečné“. Avšak prvky, s nimiž počítá vojevůdce, jsou tytéž, s nimiž se obírá moderní geograf: terén s jeho zdroji a rasa. Aplikace těchto geografických studií k řízení války je předmětem studia „vojenské vědy“.

Zeměpisný charakter války. Na příkladech Anglie, Německa, Francie a Ruska ukazuje výhody a nevýhody geografické situace států. Kontinentální nebo ostrovní charakter zemí a jejich přístup k přirozeným světovým komunikacím jsou rozhodující. Zatím není státu, který by byl současně vojenskou mocností prvního řádu a současně první námořní mocností. Snad se to Německu v budoucnu podaří.

Dalším prvkem je p l o c h a z e m ě. Velké celky jsou výhodné pro obranu, menší nutí k ofensivě. Hluboký postup do vnitra Ruska nevynutí mír; naopak postup do severní Francie, kde je soustředěna většina zdrojů k vedení a živění války, znamená konec. Paříž je přirozeným cílem operací. Roku 1914 Německo zanedbalo Paříž a bilo se na Marne; naopak roku 1915 na východě provedlo koncentrický útok z Východních Prus a z Haliče a získalo jen bezvýznamný terén, zatlačujíc frontálně ruskou armádu.

H r a n i c e jsou nejcitlivější částí země. Síla rasy je musí bedlivě strážet a nedat je uchvátit. Velké německé části Holandska, Belgie, Lucemburska, Alsaska-Lotrinska a Švýcarska nebyly již nebo nechtěly být německými. Kdyby Německo r. 1914 bylo mělo pobřeží až po Calais a kdyby obyvatelé Alsaska-Lotrinska byli přijali s nadšením válku proti Francii, byl by průběh války jiný.

Nejlepší hranice jsou takové, které dávají zemi maximum bezpečnosti a ofensivních možností proti sousedům. Nynější francouzsko-německé hranice umožňují Francii přenést bojiště na německé území. Německo by mělo touž možnost, kdyby hranice šly přes Belfort podél Meusy na Épinal, Toul, Valmry, Laon a podél Sommy na Abbeville. Špatné přirozené hranice se dají těžko udržet a nedávají bezpečnost.

Pobřežní hranice mají zvláštní ráz. Je těžko se jich zmocnit, jak ukázaly operace u Gallipole, i pro námořní velmoc prvního řádu. Rozhodující je přístup k pobřeží, umístění životních zdrojů a komunikace pro rychlý přívoz záloh na ohrožená místa.

Zvlněnost terénu udává ráz vojenských operací. V horách jsou fronty úzké a nesouvislé, jde hlavně o udržení soutěsek a přechodů. Italský útok na Francii nemá vyhlídek na úspěch, protože Francie má v rukou všechny alpské přechody. Tato okolnost „snižuje hodnotu Itálie jako spojence proti Francii“. Plošiny jsou výhodné pro souvislé operace velkého stylu. Pak zdůrazňuje důležitost podnebí, vodní sítě a porostu pro boj. Klade důraz na zalesněné prostory; zde pěchota rozhoduje; poskytují ochranu proti jezdeckvu, tankům a skryt proti letectvu.

„Zejména státy nemající dostatek útočné vozby musí se zajímat o tento terén.“ Plánovitým zalesňováním se dají organisovat obranné sektory, tak jak to dělají Francouzi v Champagni.

Roviny se výtečně hodí pro zásahy rychlých mechanisových jednotek a jezdeckva. Záleží i na hustotě a povaze obyvatelstva. Řídce obydlená pásma mají skrovné zdroje pro velké armády. V průmyslových, hustě zalidněných krajích se postupuje jen s velkými ztrátami.

Hospodářský zeměpis války. Hospodářství země je též prvkem vojenské vědy. Vymezuje zdroje a prostředky k živění války. Přelidněné a řídké obydlené země nemohou vést bez zahraniční pomoci dlouhou válku.

Komunikace ve válce. Pohyby trup a materiálu závisí na komunikacích a na množství dopravních prostředků. Německo nemělo r. 1914 na západním bojišti dostatek sil, aby rychle a rozhodně porazilo Francii. Naproti tomu mělo jich hodně na východní frontě, kde se jen bránilo. Zároveň mělo na západě mnoho sil na levém křídle v neprospěch pravého křídla, čímž se Schlieffenův plán ztroskotál. Význam komunikací je v ofensivě a v defenzivě různý. Ofensiva těží z výhod terénu v tomto směru na rozdíl od obrany, jež těží z nedostatku komunikací. Ofensiva se vyhýbá neschůdným krajům (močály), obrana se o ně opírá. Za války těžilo Německo z výhody operací na vnitřní linii, což mu umožnilo vítězství ve Východních Prusích a v Polsku r. 1914 a 1915. Na moři bylo Německo ve světové válce v nevýhodné situaci, poněvadž se na počátku války nezmocnilo severního pobřeží. Hojnost moderních dopravních prostředků zvětšuje závislost státu na válečném průmyslu a země průmyslově chudá nemůže sama vést válku.

Zeměpisná psychologie války. Na válečného ducha jednotek má vliv rasa, její kvalita a chyby. Zdá se, že je výhodné doplňovat jednotku příslušníky téže rasy, tak jak to dělají Angličané v Indii.

Jsou rasy válečnické a pacifistické. U prvních rozlišuje typ aktivní, ochotný vždy se bití, a typ pasivní, jenž se dovede skvěle bránit. Pacifista je schopen všeho, aby se vyhnul boji, válce. Tento typ lidí působí na frontě rozkladně. Velitelství musí čelit pacifismu ve vlastní armádě, a proto musí znát dokonale psychologii svého lidu. Musí však též znát psychologii protivníka. Němci podceňovali protivníky, Francouze i Angličany, ti však dovedli najít jejich slabiny. Roku 1918 montovali Němci 4 ofensivy týmiž metodami. Přehlíželi nadto Rusy. Mohli s nimi uzavřít mír již roku 1916, kdyby nebyli hrozili zřízením polského království.

Roku 1918 nemohli vrhnout na západní frontu potřebné síly. Než i psychologii neutrální nutno znát. Falešné, nespolehlivé neutrality nutno buď koupit anebo je zastrašit zbraní. Italská armáda měla být proto zničena dříve, než vstoupila do války. Rychlý a překvapující zásah se zde vyplatí. Konečně je i psychologie defeatistická. Dobrá armáda sama nestačí. Německo nevyužilo r. 1914 propagandy, ani svých ponorek. Hitlerismus ukázal, že vítězství náleží odvážnému, jenž sáhne ke všem prostředkům. Propaganda se prostě vyplácí. Ve válce udržuje morálku bojujících, získává neutrality, podbývá odpor nepřítele a jeho sebedůvěru. Propagandu nutno maskovat, nedá se improvizovat a zříditi ji nutno již v míru.

„Její buňky nutno posadit již v míru do měst možného nepřítele. Propagandu literární obstará: tisk, knihy, brožury, filmy, radio. Podle charakteru země ji obstarávají čítárny, výčepy, obchodní ústředny a konečné agenti.“

S hlediska hospodářského měli Spojenci všepotřebné k vedení dlouholeté války, protože měli v rukou moře. Centrálním mocnostem chyběly koloniální produkty, textilie, petrolej a většina kovů. Tím dostalo zejména Německo smrtící ránu. Neutrálové byli, vyjma Švédsko, závislí na Anglii.

V druhé části probírá světovou válku se zeměpisného a hospodářského hlediska.

Spojenci měli v rukou světové komunikační trati a přetrhali dokonale všechny světové spoje ústředních mocností až na linku Berlín—Bagdad, spojující teprve od r. 1916 země, jež se nedoplňovaly svými produkty; neměli žádné mořské trati. Proto byli na tom hospodářsky bídne. Strategicky byli, operující na vnitřních liniích, ve výhodě.

Tragiku psychologického problému ve válce vidí v tom, že zvítězila „civilisace“ proti „kultuře“, duch revoluční, rozkladný a pak to, že v táboře Spojenců byly země, jež měly být na straně Německa, zatím co rozkladné neorganické prvky byly ve vlastním táboře; byla to válka obrácených front.

Autor studuje i vnější příčiny války a nejprve antagonismus francouzsko-německý.

Pak mluví o antagonismu rakousko-ruském. Panslavismus usiloval o Cařihrad a byl brzděn Německem a Rakouskem. Francie podporovala penězi válečnou náladu Ruska proti Rakousku a hlavně proti Německu.

O antagonismu anglo-německém praví, že jeho původ byl nejen v hospodářském rozmachu Německa, ale hlavně ve vývoji německého válečného loďstva. Tyto antagonismy vedly k vytvoření Trojspolku a Trojdohody. Při tom se Německo a Rakousko opíraly o nespolehlivou Itálii s Rumunskem, kdežto Belgie a Srbsko byly dohodě věrné. Síly byly od počátku rozděleny nerovnoměrně a slabostí Německa byli jeho spojenci, nebylo jednoty.

Rakousko-Uhersko byl stát v rozkladu, nabádající k rozdělení. Bulharsko bylo vojensky podružné a mělo zabezpečit spojení s Tureckem. Turecko bylo pod vlivem Německa a oddělovalo Rusko a Rumunsko od Francie a Anglie. Francie byla jádrem vojenských sil a od konce války neustala zbrojit; má dnes nejmocnější armádu. Rusko podlehl více propagandě marxistů. Ale i v rozkladu zasadilo Německu smrtící ránu: vázalo milion německých vojáků na východním bojišti. Anglie byla živitel-

kou Spojenců. Armádu organisovala těžce, ale provedla blokádu a organisovala mohutnou propagandu. Německo podceňovalo Anglii a nedovedlo na počátku ochromit anglické loďstvo. Itálie byla nespolehlivým spojencem centrálních mocností a vlašný kořistník Dohody. Belgie, Rumunsko a Srbsko splnily chabře své úkoly. Amerika přispěla k rozhodujícímu vítězství Dohody a Německo se dopustilo neodčinitelné chyby, že nedovedlo zabránit válce s Amerikou.

II. Ústřední mocnosti.

Ně m e c k o. Rozprostírá se ve třech pásmech: rovinném, hornatém, pobřežním, které však nezahrnují všechno obyvatelstvo německého jazyka; za hranicemi jsou četné menšiny. Přirozené obranné postavení leží za jazykovými hranicemi Německa a jsou nevýhodné. Charakter Němce se vyznačuje jeho tvůrčí silou, jeho pracovitostí, individualismem a sklonem k snění. Vypočítává důsledky těchto vlastností za války. Vzhledem k tvůrčímu prvku mělo Německo prvenství ve vojenských operacích za války, nevedlo je však dostatečně energicky, zvláště na moři. Pracovitost a skromnost umožnila Německu vydržet i blokádu. Strádání je však naklonilo nepřátelské propagandě. Individualismus způsobil, že dovedlo čelit moři nepřátel, avšak povýšenost způsobila, že nepřítel byl podceňován. Nedostatek politického citu způsobil, že nebylo využito vhodných událostí, jako vzpoury ve francouzské armádě r. 1917, a že bylo věreno slibům Wilsonovým. Sklon k snění a nedostatek praktického smyslu způsobil, že Němci věřili v své vítězství již proto, že měli obsazeno část nepřátelského území. Poznali příliš pozdě, že ve válce nestačí jen dobře se bít.

Potom kritizuje německé velení za války. Počáteční úsilí na západní frontě bylo dobré, ale Německo se přece dopustilo chyb. Přehlíželo Anglii, neusilovalo s počátku o ovládnutí pobřeží La Manche, vyhnulo se Paříži a oslabením obchvatného křídla zkazilo Schlieffenův plán. Nepředvíдалo dlouhou válku. Zásah Anglie mohlo ihned oslabit a překazit obsazením nejen Belgie, ale i Holandska. Chybou bylo, že se také uchýlilo k zákopové válce, neboť ta podryla morálku vojsk. Na východě angažovalo zbytečně příliš mnoho sil, jež chyběly na západě. Po revoluci 1917 mělo tam milion vojáků, což způsobilo neúspěch ofensiv 1918. Na moři nevedlo válku ponorkovou již od počátku. V koloniích mělo soustředit všechny síly ve východní Africe a ohrožovat Egypt a ostatní kolonie zanedbat.

S hlediska vojenské vědy se dopustilo dvou chyb. Politickou chybou bylo, že se nemotorně postavilo současně proti Rusku a Anglii a současně podporovalo Rakousko a že nezabránilo zásahu Itálie a Rumunska na straně Spojenců. Nedovedlo si zajistit ani neutrality anglické a americké. Vojenskou chybou bylo, že předválečné zbrojení nehralo na ostří nože, že se hned nezmocnilo severního pobřeží a nepokusilo se účinně rozbít anglickou blokádu, a konečně, že nedosti účinně potíralo nepřátelskou propagandu.

Rakousko-Uhersko bylo nemožné svou národnostní nejednotností. Komunikace byly špatné a zásobování nejednotné a nespravedlivé. Němectví v něm ztratilo převahu a Rakousko bylo zničeno myšlenkou národnostní, jež způsobila revoltu proti nadvládě německo-maďarské, a myšlenkou demokratickou, která potřela monarchii, jež byla nástrojem šlechty.

Nemělo ani vůle energicky válčit, ač „válku způsobilo svou neústupností k Srbsku, jež se pokořilo“. Armáda rakouská neměla pro svou různorodost dostatečné hodnoty. Uherský vliv ve vládě způsobil, že proti Srbsku bylo zasazeno příliš mnoho sil na újmu haličské fronty, na niž, v naprosté neshodě s německým tlakem na západě, se rozhodno k nedostatečně vybavenému útoku. Rusy mělo zadržet v Karpatech. Jeho porážky oslabovaly Německo na západě. Politicky, odmítajíc ústupky, vedlo Itálii a Rumunsko do tábora Spojenců. Proti italskému tlaku se dovedlo dobře bránit, jeho ofensivy se však ztroskotaly. Jeho rozklad způsobily jeho národnosti: Rozklad Rakouska považuje za vítězství německé myšlenky, protože habsburské Rakousko-Uhersko bylo největší překážkou třetí Říše. Nyní je cesta volná, rakouští Němci jsou zbaveni svazku se Slovany a Maďary.“ Turecko splnilo dvě úlohy: oddělilo Rusko od Anglie a zabránilo jí, aby Rusko nezasobovala. Potom vázalo velký počet anglických vojsk. Je to dílem německé spolupráce.

Bulharsko se bilo dobře, dokud bylo podporováno německými vojsky. Když bylo zbaveno pomoci, odolávalo špatně a první padlo. Bylo na straně ústředních mocností z antagonismu proti Srbsku, jež pomohlo porazit. Když se zmocnilo Macedonie a Dobružie, nemělo na válce zájmu.

III. Spojenci.

Francie je geograficky výhodný celek. Belfortská vstupní brána je vyvážena výpadními branami v úvalu Rhôny a Saóny. Pařížská pánev je chráněna trojím pásmem pahorkatin, jež jsou vypouleny proti Německu. Nejvýhodnější postup je z Flander a z Brabantska. Od r. 1918 běží francouzské hranice po horním toku Rýna a umožňují Francii vpád do Německa.

Německu by se hodily hranice, probíhající na výšinách na horním toku Mosely, Meusy a dále, zahýbající k západu úvalem Sommy k moři.

Zahrnovaly by sice francouzské obyvatelstvo, které má kam jít. Umožňují rychlý vpád do pánve pařížské a kromě toho mohou ohrožovat, majíce v rukou přístavy, Anglii. Hornaté francouzské hranice jsou výhodné, zajišťují všechny přechody. Hospodářsky je Francie soběstačná.

Obyvatelstvo tvoří rasa východní, středozemská, jež jsou ovládány menšinou nordickou, již děkuje za své úspěchy.

Germánský živel francouzský je životním nervem Francie, je osnovatelem francouzské hegemonie na kontinentě. Třeba jej oslabit a vyloučit z francouzské povahy. Francouzský voják byl dobrý, protože nordický duch ovládl armádu. Tento důvod stačí, aby bylo usilováno o jeho zničení.

Francouzi po úspěchu na Marň, zabránivše obchvatu nových sil, jsou v převaze. Za běhu k moři ubránili přístavy a donutili Němce k nevýhodné zákopové válce.

Německé ofensivy 1918 opotřebovaly německé zálohy, prodloužily jen frontu a jsouceny vedeny touž metodou, umožnily Francouzům novou metodu obrany. Psychologicky byli Francouzi pružnější, předvídavější. O Francouzích říká, že byli vždy nepřáteli Německa, stále usilovali o hegemonii. Jako nepřítel právě pro svou hodnotu intelektuální a pro svou jednotu, jsou mnohem nebezpečnější než východní soused. Proto s ním není mír myslitelný. Jeden z nich musí zmizet.

Belgie je umělý útvar, je protiněmecké dílo Anglie a Francie. Na severu obývají německé kmeny, na jihu Valoni. Industrialisace způsobila proletarisaci země, jež je vojensky závislá na Francii. Německo musí usilovat, aby se zmocnilo buď Flander nebo celé Belgie a části severní Francie; poslední je výhodnější.

Anglie ovládá Severní moře i la Manche. Je odvěkým nepřitelem všech států, které se pokusily zmenšit její námořní převahu. Může dnes lehce provádět blokádu Severního moře i la Manche, těžko však již blokádu oceánu.

V obyvatelstvu převládá prvek normanský, houževnatý, sobecký, materiální. Je skvěle národnostně sjednocena. Ale hrdinství anglické je pasivnější. Nebojí se nebezpečí, ale nevrhá se do něho. Všem chladně čelí, ofensivní duch je diktován jen bezpečím Anglie. Je prvním státem, jenž dal válce ráz zápasu národů, použiv zbraně vojenské, hospodářské a psychologické.

Banše sní o době, kdy Anglie propadne dekadenci a kdy tato země bude po prvé od r. 1066 v područí cizích pánů a kdy bude zbavena svého panství nad koloniemi. V Irsku vidí budoucí nástroj svého plánu, protože Anglii bude obtížné, aby bránila své průmyslové oblasti na dvou frontách. Koloniální panství je pevné a nehodí se k útoku na Anglii. Za války Anglie správně počítala s dlouhou válkou. Hlavní anglické vojenské úspěchy se projeví na Marně zásahem mezi 1. a 2. německou armádou a uhájením flanderské fronty, čímž udrželi přístavy v La Manche.

Na moři blokovali německé loďstvo a chránili své pobřeží a Banše lituje, že se Němci nezmocnili hned Holandska; považuje to za velikou chybu. Tento zásah by byl zabráněn Angličanům posílat vojsko na francouzskou frontu a zásobovat ji. Kromě toho ponorková válka byla zahájena pozdě a nedostatečně.

Rusko. Je mocné především svým rozsahem. Komunikace a průmysl byly nedostatečné. Kdyby se Německu bylo podařilo udržet Japonsko na své straně, bylo by zásobování Ruska municí a zbraněmi znemožněno. To je poučením pro budoucnost. Jako spojenec je Rusko hodnotné jen ve spojení s průmyslovým státem. O to se Německo musí snažit.

Obyvatelstvo je směsí národů, je pasivní. Voják byl poslušný, ale špatně ozbrojený. Ruská strategie hřešila na velikost prostoru a zahájila r. 1914 ofensivu za předpokladu, že jí budou čelit jen nedostatečné síly. Německo nevybavilo r. 1915 dostatečně své ofensivy, čímž Rusko nevyřadilo, což mělo za následek, že milion vojáků zde bylo vázáno i r. 1917 a 1918, kteří scházeli později na italském a západním bojišti.

Rumunsko. Geograficky bylo závislé na Rusku, kterážto okolnost měla být centrálním mocnostem výstrahou. Zásluhou francouzských instruktorů byla armáda rumunská seriosním odpůrcem a svědectvím toho, co dovede dresura a kázeň. Rumunsko mělo být dříve napadeno, dříve než samo vypovědělo válku.

Srbsko. S hlediska operačního je Srbsko neschůdné. Obyvatelstvo je vojáké. Rakouské ofensivy se hromadně ztroskotaly. Srbové měli uskupením většiny sil k jihu znemožnit bulharskou ofensivu. Německé velení po Mackensenově zásahu zbytečně respektovalo neutralitu řeckou a nezničilo soluňskou armádu, jež zabránila Řecku připojit se k Německu.

Itálie. S hlediska vojenské vědy jsou v Itálii důležité: 1. údolí Padu, 2. severní Itálie, kde je většina průmyslu a zemědělství, 3. hřeben alpský, jenž se těžko hájí proti útočníkovi ze severu, 4. Benátsko, kde je italská armáda vydána možnosti obchvatu z Tyrolska, 5. slabost západních hranic italských, které znemožňují útok proti Francii.

Hospodářsky musí Itálie dovážet obilí, maso, železo, uhlí, vlnu, dřevo, měď, petrolej. Na moři je závislá na silnější námořní mocnosti. Je málo spolehlivá jako spojenec. Obyvatelstvo poloostrova je vojensky méně cenné. Severoitalský voják je lepší, ale nedosahuje kvalit francouzského vojáka. Rychle se opotřebí. Banse praví, že se za Alpami italský voják těžko uplatní. Italská armáda by mohla být zálohou německých sil anebo, ještě lépe by se hodila k zásahu v Provenči nebo údolím Rhóny.

Itálii připisuje největší zásluhu na vítězství Spojenců. Dostala za to zapláceno. Nepřeje však nynější silné Francii a má nepřítel v Jugoslavii i v Rakousku.

Spojené státy americké. Německo považovalo zásah za bluf a přece jen zásah Ameriky byl pro Němce konečným úderem.

Japonsko. Je kořistnickým státem jako Itálie. Náhoda je učinila velmocí.

IV. Neutrálové.

Holandsko je také dílem Francie a Anglie. Vše je v něm německé a přece je ovládáno duchem protiněmeckým. Holandsko mělo být již v srpnu 1914 základnou operací proti Anglii.

Švýcarsko. Podle Banse by postup jižním Švýcarskem umožnil obejítí opevněné francouzské východní hranice i Belfort, zvláště kdyby francouzská armáda byla angažována také v západních Alpách anebo dokonce v Pyrenejích. Ač jsou Švýcaři převážně Němci, jsou naladěni protiněmecky, což je podle Banse důležité, protože se tento odpor rovná „silnému armádnímu sboru“.

Španělsko. Považuje je za přirozeného spojence Německa proti Francii. Třeba je proto vším posílit. Mohlo by vázat část francouzských sil.

Dánsko. Německo potřebuje jeho pobřeží, aby bylo skutečným pánem na Severním a Baltickém moři. Také hojnost dobytka má pro německou soběstačnost význam. Vojenského ducha jim dodá již pruský poddůstojník.

Skandinávie. Třeba si udržet Švédsko, jež prokázalo Německu ve válce velké služby a jež drží v šachu Norsko, závislé na Anglii.

V. Nové státy.

Rakousko je dílem Francie, jež zabránilo jeho spojení s Německem. Je neschopné obrany. Obyvatelstvo by potřebovalo pruskou disciplínu. Připojením Rakouska k Německu se přivede do německé závislosti Československo a naváže přímý styk s Itálií a Maďarskem. Tím se zřídí souvislá protifrancouzská fronta od Severního po Středozemní moře.

Maďarsko. Jako německý spojenec musí ohrožovat Československo a Jugoslavii. Postavení Maďarska nutí Maďarsko ke spojení s Německem, aby se zmocnilo bývalého území. Dnes je na tom nejhůře.

Jugoslavii připisuje ve válce ohromné úkoly: udržet v šachu Itálii, Rakousko, Německo, Maďarsko, Bulharsko. Hranice jeho jsou nevýhodné vyjma hranice pobřežní. Vysoce hodnotí jugoslávského vojáka.

Československo považuje za „kapku hnisu v německém těle“. Jeho slabinou je Morava, kde by bylo nutno přerušit spojení s Polskem.

Polsko. Dělení Polska bylo a je nevyhnutelné. Bylo chybou, že i Německo chtělo za války nezávislost Polska, o níž se na konec přičinila Francie. Má 69% Poláků a odděluje Německo od Ruska. Snahou Polska je mít moře. Obsazení Východních Prus bude již těžší. Bojištěm Polska bude asi terén mezi Vartou a horním Slezskem. Obyvatelstvo je statečné, ale neukázněné a neschopné organisace. Je málo pravděpodobné, že by dlouho vzdorovalo, zvláště při špatném zásobování, nedostatku a při špatném velení.

Baltické státy náležely před válkou Rusku. Předmětem německého zájmu je Litva, jež dostala německou Klapedu.

Finsko odděluje Rusko od Baltu. Německo činí vše, aby tyto státy získalo pro sebe.

VI. Poznatky o vojenské vědě za světové války.

Poražené Německo je na počátku svého nacionálního znovuzrození. Jeho úkolem je vzkřísit sílu rasy a dobýt německých území. Tyto úkoly připadají „vojenské vědě“.

Ta je nezbytnou v době, kdy národy nejsou reprezentovány suverény, šlechtou ani armádou a kdy k udržení národní existence a politické nezávislosti je třeba, „aby vojácká krev kolovala v celém národě od vojévůdce po vojína se zájmem o vše: od nejlepší myšlenky po jednoduché přání; od drahocenných pokladů po poslední knoflík kalhot, od obilí po uhlí.“

Vojenská věda je pravou národní filosofií. Je to nová věda, doplňující strategii.

Všeobecná část programu vojenské vědy obsahuje studium: zeměpisu, kartografie, bojišť, technické a hospodářské přípravy války, komunikací, psychologie národů, propagandy, politiky států a diplomatické přípravy války.

Analytická část aplikuje tyto věci na okolní státy, podávajíc jejich dokonalý vojenský obraz. Studuje proto:

1. Německo a německá území v zemích čistě německých (Německo, Rakousko, Gdyně, Lucembursko, Holandsko, Lichtenšteinsko) a v německých „provinciích“ (Belgie, Švédsko, Francie, Itálie, Jugoslavie, ČSR., Polsko, Litva, Dánsko),

2. Francii s koloniemi a vasaly,

3. Anglii,

4. Itálii,

5. Rusko,

6. Skandinávii, baltské státy, balkánské státy, Španělsko, a Portugalsko,

7. ostatní mocnosti (Japonsko, Čína, Siam, Persie, Afganistan, Ha-beš, Amerika).

Konečně rozlišuje Banse tvůrčí vojenskou vědu, vyhrazenou zasvěceným a tajnou, od populární vojenské vědy, která má být veřejně ší-

řena a pro niž byly zřízeny na německých vysokých školách nové stolice; přednáší se povinně po 2 semestry, je v programu nižších škol a je propagována tiskem, přednáškami, kinematografy a radiem.

Aby sjednotil úsilí všech složek, žádá Bansen, aby byl zřízen „říšský úřad vojenské vědy“, podřízený ministerstvu říšské obrany.

Vojenské otázky by zde řešila velkoryse vláda s armádou, řídil by brannou přípravu i vojenské výzkumnictví.

Závěrem možno říci, že výsledky universitních přednášek o vojenské vědě budou mimořádně úspěšné. Intelligence, mající v rukou všechny obory věd, všechna povolání, je záměrně připravována k výbojně válce. Usměrnění národa na tomto poli povede nutně — k válce.

Plukovník pěch. Antonín Pavlík:

Těžký tank anebo lehký útočný vůz.

Pod tímto nadpisem byl dán redakci VR. k diskusi článek N. N. Tillyho, autora předcházejícího článku „Taktické požadavky při konstrukci útočných vozů“, uveřejněné v čís. 6 a 12 roč. XV. VR.

Autor jsa přesvědčen, že v zápase pancíře a střely vítězí vždy střela, stává se přivržencem směru, který zavrhuje zesilování pancíře a vidí zachování významu útočného vozu výhradně v rychlosti a pohyblivosti.

Proti citovanému pojetí francouzskému, uznávaje je správným, postavil nám definici svého kombinovaného lehkého útočného vozidla pozemně-vodně-železničního s prostým odůvodněním, že jako armáda malého státu nebude bojovat na rovině, nýbrž na terénu pokrytém anebo kopcovitěm.

Francouzská komise za předsednictví maršála Petaina a jistě členství i těch, kteří nedávno potřísnili svou krví svá vozidla, zhostila se svého úkolu definicí, obdivuhodnou pro všechny ty, kteří jí chtějí rozumět; je vyjádřena především v úplném a jasném souladu se zásadami vedení a provedení bitvy.

Její celkový posouzení vidíme nárys útoku s tanky ve dvou sledech s různým materiálem. Materiál 1. sledu mohutnější než materiál 2. sledu.

Podrobným rozbořením definic obou materiálů není nám nejasno, nač a k čemu tato vozidla jsou určena; je jim dán přesný účel, cíl, vlastnosti v míře úplně dostačující nejen pro vytvoření detailních zásad a nauky o použití této zbraně, nýbrž vytvoření vozidla konstruktérem.

Jak jsem řekl, autor postavil proti definici francouzské definici svého útočného vozidla. Ale dopustil se omylu tím, že svůj lehký útočný vůz staví proti těžkému tanku a nikoli proti tanku lehkému.

Tyto definice, postaveny vedle sebe, vypadají takto:

francouzská: „Tank lehký, kulometný,*“) značné taktické pohyblivosti, dokonale ovládající terén, jehož úkolem je zničit kulometná hnízda, zápasit s tanky protivníka, provázet v útoku pěchotu a jezdeckvo a konečně pronásledovat ustupujícího nepřítele“,

*) Poněvadž nemám a neznám originální definici, domnívám se, že „dělový-kulometný“ z toho důvodu, že je předvídan na ničení materiálních cílů.